

АКАДЕМИЯДА НАВБАТДАГИ ДИССЕРТАЦИЯ ИШИ ҲИМОЯСИ БЎЛИБ ЎТДИ

Ўзбекистон Республикаси Хуқуқни муҳофаза қилиш академияси ҳузуридаги ДSc.24/2026.31.01.Ҳ.01.02 рақамли Илмий кенгашнинг 2026 йил 22 октябрдаги мажлисида Академия катта ўқитувчиси **Баҳодиров Ўткирхон Бахриддиновичнинг** 12.00.09 – Жиноят-процесси. Криминалистика, тезкор-қидирув ҳуқуқ ва суд экспертизаси” ихтисослиги бўйича юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD) илмий даражасини олиш учун **“Ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилишни замонавий тенденциялар асосида такомиллаштириш”** мавзусидаги диссертация иши ҳимояси ўтказилди.

Тадқиқотнинг мақсади ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилишни замонавий тенденциялар асосида такомиллаштириш бўйича таклифлар ва тавсиялар ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг объекти сифатида ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилиш фаолиятида юзага келадиган ижтимоий-ҳуқуқий муносабатлар тизими ташкил этади.

Тадқиқот предметини ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилишга оид процессуал ва ҳуқуқий асосларни тартибга солувчи нормалар, мазкур турдаги жиноятлар бўйича ўтказиладиган тергов ҳаракатлари, шунингдек статистик маълумотлар ва ушбу соҳадаги суд-тергов соҳасида замонавий тенденцияларни қўллаш амалиёти ташкил этади.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилиш сифатини такомиллаштиришни таъминлаш мақсадида мазкур турдаги ишларни ихтисослаштирилган тергов органлари томонидан олиб бориши лозимлиги асослантилган;

иқтисодий жиноятларни тергов қилиш жараёнида тафтиш тергов ҳаракати ўтказишни холислигини, сифатли ва самарали ўтказилишини таъминлашга эришиш мақсадида тафтиш жараёнида Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт ва молия вазирлигининг ва унинг органларининг иштирокини таъминлаш лозимлиги асослаб берилган;

ишни судга қадар юритиш босқичида жиноятларга оид аризалар, хабарлар ва бошқа маълумотларни кўриб чиқиш, жиноят иши бўйича суриштирув ва дастлабки терговни, прокурор назоратини масофадан амалга ошириш, зарур бўлган маълумотларни тезкорлик билан олинишини таъминлаш зарурати асослантилган;

жиноий ҳаракатлар оқибатида етказилган моддий зарарни қоплаш чораларини кўриш ва ушбу жараённинг самарадорлигини ошириш мақсадида гумон қилинувчи, айбланувчининг мол-мулкани хатлаш,

шунингдек, қидирув эълон қилинган айбланувчиларга нисбатан қонунчилик ҳужжатларида белгиланган чеклов чораларини ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда амалга ошириш лозимлиги асослантирилган.

Тадқиқотнинг амалий натижалари қуйидагилардан иборат:

“талон-торож қилиш жинояти”, “рақамли талон-торож қилиш”, “функционаллашган тергов механизми” “ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятини тергов қилиш” тушунчаларига муаллифлик таърифлари ишлаб чиқилган бўлиб, диссертация ишида унинг мазмун-моҳияти қиёсий-ҳуқуқий жиҳатдан асослантирилган;

ўзлаштириш ёки растрата йўли билан талон-торож қилиш белгиларини аниқлаш методологик усулларга ажратиб чиқилган;

терговчилар учун ўзлаштириш ва растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилиш методикасини такомиллаштиришга қаратилган суд-ҳуқуқ ва иқтисодий соҳадаги мутахассислар, Иқтисодий жиноятларга қарши курашиш департаменти мутахассислари ва суд-бухгалтерия экспертлари иштирокида қисқа муддатли малака ошириш курсларини жорий этиш зарурати асослантирилган;

“Ўзлаштириш ёки растрата жиноятларини тергов қилиш методикаси” номли услубий қўлланма ишлаб чиқиш лозимлиги очиб берилган;

тергов қилишда рақамли далиллар билан ишлаш бўйича терговчилар учун махсус ўқув дастурларини жорий этиш масалалари баён этилган;

ўзлаштириш ва растрата ишлари бўйича терговда идоралараро ҳамкорликнинг ҳуқуқий механизмларини кучайтириш бўйича асосли таклифлар ишлаб чиқилган;

ўзлаштириш ва растрата йўли билан талон-торож қилиш жиноятларини тергов қилишда типик тергов алгоритмлари ва чек-листларини ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этиш, терговчи томонидан амалга оширилиши шарт бўлган дастлабки тезкор-таҳдид баҳолаш, ҳужжатларни олиб қўйиш, ҳисоб-китобларни солиштириш, мулкни ҳибсга олиш, гувоҳларни танлаш каби босқичларни аниқ белгилайдиган услубий “йўл харита”лар тайёрлаб, барча тергов бўлинмалари фаолиятида ягона стандарт сифатида қўллаш зарурати очиб берилган;

коррупцияга оид жиноятларни тергов қилиш бўйича ҳуқуқшунос ва иқтисодчи мутахассислар таркибидан иборат ихтисослаштирилган мустақил тергов органини ташкил этиш бўйича асосли таклифлар ишлаб чиқилган.